

BÖLÜM 7

KREDİ KARTLARININ GELİŞİM SÜRECİ ve TÜRKİYE'DEKİ KREDİ KARTLARININ DURUMU

Seda SAĞLAM YÜREK TAŞDEMİR¹

GİRİŞ

İnsanların gelişen koşullar altında çeşitlenerek artan istek ve ihtiyaçları günümüzde çağdaş bir ödeme aracı olarak görülen kredi kartlarının kullanımını her geçen gün arttırmaktadır. Kredi kartı kullanımı finansal kurumların, kredi olarak vermekte sıkıntı çektikleri ve yüksek faizler ödeyerek topladıkları fonları değerlendirmek amacıyla başlamıştır (Zarakolu, 1999). Öte yandan bankalar tarafından kullanılan kredilerin, oluşturduğu kaydi para kısa vadeli kredi aracı olarak tüketime sunulmuş ve bu üretime, sermaye girdisini dolaylı yoldan da olsa sağlamıştır. Sonuç olarak da kredi kartı kullanımı ile bankalar tarafından üreticiye verilen riski yüksek krediler, tüketiciler arasında paylaşılmış ve kredi vermekte doğal risk de kredi kartı kullanımı ile en aza indirilmiştir (Buhur, 2004).

Bankaların müşterilerine belirli limit dahilinde sunduğu kredi kartları, dünyanın her yerinde nakit kullanmadan mal ve hizmet alımına olanak sağlamaktadır (Yılmaz, 2000).

Kredi kartları özellikle bankalara, üye iş yerlerine, hamiline ve ülke ekonomisine sağladığı avantajlardan dolayı bankacılık sektöründe oldukça karlı bir alan olarak kabul edilmektedir. Kredi kartlarının etkili bireysel kredi yöntemlerinden biri olması, vadesiz mevduat kazandırması, üye iş yerlerinden komisyon, kart sahibinden aidat geliri elde etmesi, elektronik sistemlere uygun bir ödeme aracı olması sebebiyle çağdaş bankacılığı simgelerindedir. Kredi kartlarının bu özelliklerine ek olarak ekonomide suni para sirkülasyonu oluşturarak piyasanın canlanmasına ve talep artışına yol açtığı da bilinmektedir (Beşer, 1993).

Kredi kartının birçok avantajına karşın tüketicilere kullanım kolaylığı sağladığı için harcama yapmaya teşvik etmesi ve bununda yanlış tasarruf alışkanlıkları kazandırması sonucunda tüketimi arttırması büyük bir dezavantajı olarak görülebilir (Bilgen, 2008).

¹ Dr., saglamyurekseda@gmail.com

Dünyada ve Türkiye kullanım alanını hergelen gün arttıran kredi kartlarının, Türkiye'deki usul ve esasları 5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu ile belirlenmiştir. Kredi kartları ile ilgili tüm faaliyetler ise Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından denetlenmektedir (Yıldırım, 2019). Ayrıca Türkiye'de kartlı ödemelere ilişkin ortak sorunlara çözüm bulmak, banka ve kredi kartı standartları geliştirmek içinde Bankalararası Kart Merkezi (BKM) kurulmuştur.

1. KREDİ KARTININ TANIMI

Kredi kartı, kart hamili tarafından kartın ibraz edilmesi sureti ile herhangi bir nakit ödeme gerektirmeden mal veya hizmet satın alınmasına olanak tanıyan, alınan mal veya hizmet bedelinin alışveriş tarihinden ileriki bir dönemde faiz ve komisyon tarzı mali yük getirmeden ödenmesini sağlayan evrensel bir ödeme aracıdır (Cibili, 2003).

Bu tanıma ek olarak Bankalar Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Düzenlemeler Dairesi tarafından hazırlanan 28.02.2003 tarihli "5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu" (BKKKK) tasarısı taslağının 3 üncü maddesinin e bendine göre Kredi kartı: "Nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kartı veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarasını" şeklinde tanımlanmıştır. Tanımda yer alan "fizikî varlığı bulunmayan kart numarası" ile kart çıkaran fakat fizikî bir varlığa sahip olmayan, ancak kredi kartının gerektirdiği hukuki sonuçları doğuran kart numaraları izine tabi tutulmuştur. Böylece internet üzerinden yapılan alışverişler için daha güvenli bir ödeme aracının oluşturulmasına hukuken olanak tanınmıştır. (Sayın, 2005).

Kredi kartları nakit ya da çek yerine geçebildiği gibi teminatsız kredi limiti de sağlayabilmektedir. Bu durumun sürekliliğinin sağlanabilmesi için borçlunun, kart hamili sözleşmesindeki şartlara uygun bir şekilde, her faturalandırma döneminde kartın ödenmemiş bakiyesinin en azından bir kısmını ödemesi gerekmektedir. Kart sahibinin borcu azaldıkça, kullanılabilir kredisi de artmaktadır. Bu karmaşık finansal düzenlemelerin sürekli değişen koşulları ve fiyatları vardır. (FDIC, 2007).

2. KREDİ KARTLARININ ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİM SÜRECİ

Kredi kartı terimi ilk olarak 1887 yılında yazar Edward Bellamy'nin bir ütopya kurgusu olan "Looking Backward" isimli romanında ortaya atılmıştır. Ancak ilk kredi kartı uygulaması Hotel Letter Credit Company adlı bir turizm işletmesi müşteri kapasitesini arttırmak amacıyla ABD'de kredi kartı ile ödeme uygula-

masını başlatmıştır (Yılmaz, 2000). Turizm sektöründeki bu uygulamadan sonra, 1914 yılında “şimdi al sonra öde sloganı” ile Western Union Bank tarafından kredi kullanımına da olanak sağlanan bir kredi kartı düzenlenmiştir (Kaya, 2009).

Modem anlamdaki ilk kredi kartı ise 20.yüzyılın başında yine ABD çıkarılmıştır. 1914 yılında “General Petroleum Corporation of California” çalışanlarına ve seçkin müşterilerine kart vermiştir. Ardından Petrol şirketleri işlem hacimlerini artırmaya yönelik kredi kartı çıkarma girişiminde bulunmuşlardır (Lindsey, 1994). Western Union Bank’in, çıkardığı bu kredi kartları belirli ölçüde kredi sağlama fonksiyonunu da beraberinde getirmiştir. Ardından bazı büyük mağazalar ve benzin şirketleri müşterilerine tüm istasyonlardan petrol alma olanağı veren kartlar vermiştir. Belirtilen kart uygulamaları bugünkü anlamda bir kredi kartı niteliği taşımamaktadır. Çıkarılan bu kartlar belirli bir bölge, belirli bir sektör ya da sadece belirli bir işlev ile sınırlı kalmıştır (Yılmaz, 2000).

1920’lerde Benzin istasyonlarında nakit ödemenin yanı sıra kartlı ödemeler de kabul edilmeye başlanmıştır. 1930’larda müşteriler, mağazalardan aldıkları kartları diğer işletmelerde de kullanmaya başlamıştır. 1946’daki John Biggins adında bir Brooklyn bankacısı tarafından geliştirilen ilk banka kartı olmuştur. Başlangıçta “Charge-It” kartı olarak adlandırılan bu kart, aslında bir banka tarafından verilen ilk kredi kartı niteliğini taşımıştır. Daha önce çeşitli prototip benzeri kredi kartları olmasına karşılık bu kart ilk defa bir bankayı gerçekten dahil edilmiştir. Nihayetinde kart Charge-It ismiyle Flatbush Ulusal Bankası tarafından kullanıma sunulmuştur. Biggins’in icadından birkaç yıl sonra 1949 yılında Diners Club’ın kurucu ortağı olan Frank McNamara tarafından Diners Club kartı oluşturulmuştur. Seyahat ve eğlence için kullanılabilen bu kartı kabul eden tüccarlar, her ödemede % 7 komisyon ödemek zorunda kalmıştır.

Diners Club kartı, 200 müşteriye gönderilmiş ve müşterilerin bu kart ile 27 farklı restoranda ödeme yapmalarına imkân tanınmıştır. Adını “Dine and Sing” (ye ve imzala) kelimelerinin kısaltılmasından alan “Diners” kart (Teoman, 1996) müşterileri için prestij kaynağı olmuştur. 1958 yılında döner kredili ilk kredi kartı, Bank America tarafından “BankAmericard” ismiyle kullanıma sunulmuş ve ABD federal bankacılık düzenlemeleri, bu kartın Kaliforniya eyaleti dışında kullanımını engellemiştir. Bank of America tarafından çıkarılan kredi kartının adı 1977 yılında değiştirilerek “Visa Card” ismini alan kart, bugün hala geçerliliğini korumaktadır

1965 yılında Euro Card International İngiltere’deki BHR ve İsveç’teki Risk Card’ın birleşmesi sonucunda kurulmuştur. Bank of America tarafından “Bank Americard ve Amexco AmericanExpress” isimli ilk uluslararası kartı çıkarılmış

ve “Bank Americard”ı başka bankaların çıkarabilmesi için lisans verilmeye başlanmıştır (Kaya, 2009). 1967 yılından VISA ile rekabet etmek isteyen 4 bankanın ortak girişimi sonucunda kurulan Master Charge daha sonra “Master Card” ismini almıştır. 1970 yılında Tüccarlar ve işletmeler, “VISA ve Master Card” arasında tercih yapmaktan kurtularak her iki sağlayıcının da kartlarıyla ödeme kabul edilmeye başlanmıştır. 1980’lerin başında kredi kartları tüketiciler arasında popüler ve yaygın bir ödeme aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1990’ların başında ise ödül ve indirimli hizmet kazandıran kredi kartları popüler olmuştur. 1998’de İnternet üzerinden ödeme almayı ve para transferi gerçekleştirmeyi mümkün kılan Pay Pal kurularak 2000’lerin Ödül, bağış, akaryakıt gibi alanlara odaklanan dar amaçlı kartları yaygınlaştırılmıştır (PAYTR, 2020).

Amerika kıtasının aksine Avrupa kıtasında yer alan ülkelerin kredi kartı ile tanışması biraz daha gecikmeli olmuştur. Ayrıca Avrupadaki insanların kredi kartı kullanmaya karşı daha çekingen ve daha mesafeli durmaları, kredi kartı kullanımının ABD’ye göre biraz daha geç başlamasına neden olmuştur. Fakat İngiltere’de ABD’li kredi kartı şirketlerinin sürdürdükleri agresif pazarlama uygulamaları kısa sürede durumu tersine çevirmeye başlamıştır. Agresif pazarlama uygulamalarının etkili olmasında, müşterilerin isteklerinin dikkate alınması ve çok düşük faiz oranları ile kredi kartı verilmesi etkili olmuştur. Bu sayede önce İngiltere olmak üzere diğer Avrupa ülkelerinde de kredi kartı kullanma oranlarında artışlar görülmeye başlanmıştır (Fictch Ratings, 2002; Ayla & vd., 2020).

3. TÜRKİYE’DEKİ KREDİ KARTLARININ GELİŞİM SÜRECİ

Türkiye’de kredi kartlarının gelişimi Avrupa ülkeleri ile benzerlik gösterse de uygulama şeklinde farklılıklar mevcuttur. Avrupa ülkelerinde kredi kartı uygulamalarına öncelikle tüketici kredileri ile başlanmış ardından tüketicilere kredilerin kolay verilmesi ve kullanımının kolaylaştırılması için kredi kartları piyasaya çıkarılmıştır. Batıdaki gelişmenin aksine Türkiye’de ilk önce kredi kartları kullanılmış ardından da tüketici kredileri verilmeye başlanmıştır.

Türkiye’de 1968 yılında Diners kart ile başlayan kredi kartı uygulamaları önceleri sınırlı bir kitleye hitap etmiştir. Yalnızca yurt içinde kullanılan bu kartlarla, sadece alışveriş yapılabilmiştir (Yalçınkaya, 1990). Türkiye’deki ilk kredi kartlarının yani Diners kartın temsilcisi Koç Grubuna bağlı Servis Turistik AŞ olmuştur. Ardında American Express (Amex) kartı piyasaya girmiş ve 1975 yılında da Mastercard, Eurocard ve Access kartları, Interbank grubuna bağlı olarak piyasaya sürülmüştür (Durukan, Elibol & Özhavzalı, 2005).

Türkiye’de özellikle bankaların kredi kartı çıkarmasına kadar geçen zaman diliminde piyasada yaklaşık 30.000 Diners kredi kartına karşılık yalnızca 15.000 adet Eurocard marka kredi kartı kullanılmıştır (Sungur, 2013). Bu kredi kartlarının temsilciliği daha sonra Anadolu Kredi Kartları Turizm AŞ’ye devredilmiştir.

1980’lerin ikinci yarısına gelindiğinde ise İktisat Bankası, Emlakbank ve Vakıfbank gibi bankalar öncülük ederek kredi kartı çalışmalarını yaygınlaştırmıştır (Güney, 2007). 1983-1988 yılları arasında kredi kartı sisteminde yer alan bankaların küçük ve az şubeli bankalar olması nedeni ile kredi kartı ve kullanıcı sayısı oldukça azdır (Toprak, 1990).

Kredi kartı işlemleri, Türkiye’de aktif hale gelmeye başladığında kredi kartları imprinter adı verilen bir makinede operasyona tabi tutularak, çıkan sliğin imzalanmış ve telefonla provizyonu alınmıştır. Ardından üye işyerleri topladıkları slipleri anlaşmalı oldukları bankalara ibraz ederek mal bedellerini almıştır. Üye işyerinin bankası ise ilk zamanlarda bir takas merkezinin bulunmaması nedeniyle kartı veren bankaya sliplerini vererek tahsilatını yapmıştır. Teknolojinin ilerlemesi ile P.O.S. (Point Of Sale) ya da EFTPOS adı verilen ve işyerlerindeki satış noktalarına kurulan cihazlarla kredi kartı işlemleri yapılmıştır. Bankalararası Kart Merkezi AŞ. kuruluncaya kadar bankalar birbirlerinden olan kart alacaklarını slipleri bir diğerine vererek yaparken ilgili kuruluşun kurulmasıyla birlikte takas merkezi oluşturulmuştur (Yılmaz, 2000).

4. KREDİ KARTI SİSTEMLERİ

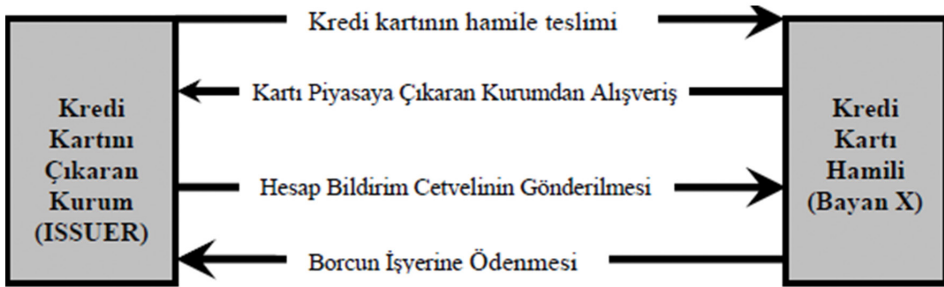
Kredi kartlarını birçok açıdan sınıflandırılmak mümkündür. Ancak sisteme katılanların sayısına göre yapılan sınıflandırmalar genellikle daha yaygın kullanılmaktadır. Sisteme katılanların sayısına göre yapılan sınıflandırmada kredi kartı sistemi: iki taraflı sistem, üç taraflı sistem ve karma sistem olmak üzere üçe ayrılır.

4.1. İki Taraflı Sistem

İki taraflı sistemin en belirgin özelliği kartı piyasaya süren kuruluş ile mal ve hizmet satışı yapan kuruluşun aynı olmasıdır. Kartı çıkaran işyeri mal ve hizmet satışı yaparken müşterilerine taksitlendirme ya da nakit kullandırılmadan ödeme kolaylığı sağlamaktadır. Bir anlamda kartı çıkaran kuruluş sadece müşterisi olanlara kredi kartı dağıtmaktadır.

İki taraflı sistemde taraflardan birisi kart hamili iken diğeri kredi kartını çıkaran ve kullanımı sağlayan kuruluştur.

Sisteme göre kart hamili alışveriş esnasında kartını ibraz ederek ödemesini gerçekleştirmekte, daha sonra kendisine gönderilen hesap pusulasına istinaden harcama tutarını nakit veya taksitli olarak ödeyebilmektedir (Metin, 2019). Satıcı kredi kartı, tacir kartı, basit kart ya da işletmeye mahsus kart diye de adlandırılan kartın, gerçek anlamda bir kredi kartı sistemini oluşturamadığı ortadadır. Çünkü ticari işletmeler bu tarz kartları çıkartmadan da müşterilerine taksitli mal ve hizmet satışı yapabilmektedir (Kaya, 2009).

Şekil 1. İki Taraflı Sistem Akışı (Kaya, 2009)

İki taraflı sistem içerisinde, kart hamili kredi kartını yalnızca kartı çıkaran kuruluşun mağazalarında kullanacağı için kartın kullanımı oldukça sınırlıdır (Çeker, 1997). Bu tarz kredi kartlarını çıkaran kuruluşların asıl amacı müşterilerine kolay ve nakit gerektirmeyen bir alışveriş imkânı sunarak kendi işyerlerine bağlama düşüncesidir (Kaya, 2009).

4.2. Üç Taraflı Sistem

Üç taraflı sistem Diners Club tarafından ilk olarak 1950 yılında kullanılmaya başlanmıştır. Bu sistemde kart ihracını gerçekleştirenler, uzmanlaşmış kuruluşlar ya da bankalardır (Yılmaz, 2000). Kredi kartını çıkaran kurum ile mal veya hizmet sunan işyerleri birbirinden farklıdır. Bu tür sistemde kart çıkaran kurum (banka), üye işyeri ve kart hamili olmak üzere üç taraf bulunmaktadır. Kart hamili kartını kullanarak üye işyerinden alışveriş yapar, kartı ihraç eden banka kart hamilinin yaptığı alışveriş tutarını üye işyerine öder ve ekstre döneminde ödediği bu tutarı kart hamilinden tahsil eder (Ari, 2008). Üç taraflı ödeme sisteminin isleyişi ise Şekil 2'de gösterilmektedir.

Şekil 2. Üç Taraflı Ödeme Sisteminin Akış Şeması (Kaya, 2009)

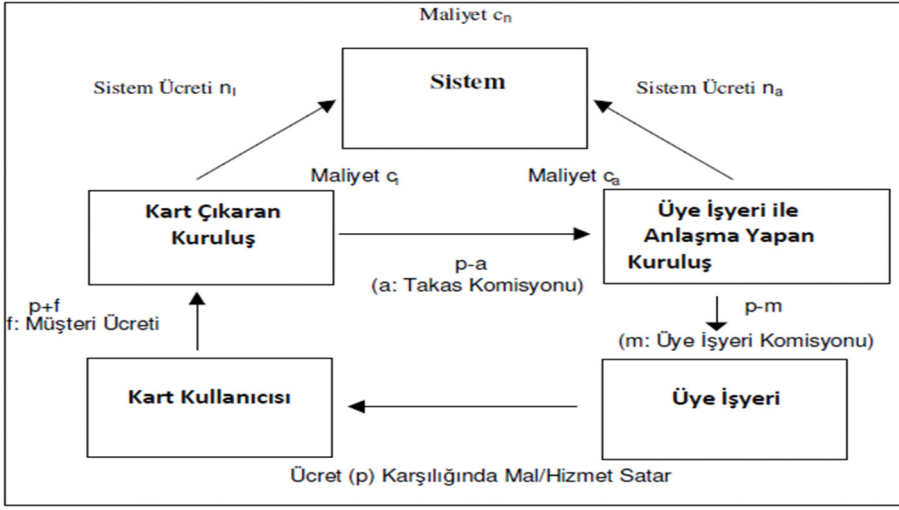
Kart hamilleri, çıkarılan bu kartlar ile sisteme üye olan ve sistemin logo ya da amblemini taşıyan tüm işyerlerinden alışveriş yapabilme hakkına sahiptir. Ayrıca kart hamilleri, ATM'lerden nakit para da çekebilmektedir. Üç taraflı ödeme sisteminde kartı çıkaran kuruluşlar, üye iş yerine, müşteri tarafından yapılan harcama bedellerini ödeme garantisi vererek riski üstlenmektedir (Yılmaz, 2000).

4.3. Karma Sistem

Dört taraflı sistem uygulaması yukarıda ilk iki maddede açıklanan iki sistemi de içerisinde bulunduran sistemdir. Bu sistemde mal ve hizmet sunan şirketlerin kendi aralarından anlaşarak ortak kredi kartı çıkardıkları görülmektedir. Çıkarılan kartlar sadece kartı ihraç eden kuruluşta değil anlaşmaya taraf olan diğer işletmelerde de kullanılması sistemi, iki taraflı olmaktan çıkarmakta ve bu sisteme karma bir görüntü vermektedir (Teoman, 1996).

5. KREDİ KARTI SİSTEMİNİN TARAFLARI VE İŞLEYİŞİ

Kredi kartı sistemini oluşturan taraflar Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 2'inci maddesinde: "Kartlı sistem kuran, kart çıkaran, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ile üye işyerleri ve kart hamilleri bu kanun hükümlerine tabidir" şeklinde açıklanmıştır (Şen, 2010).

Şekil 3. Kredi Kartı Sisteminin İşleyişi (Rochet ve Tirole, 2003; Güngör ve Yıldırım, 2011)

Kartlı sistem kuruluşu: “Banka kartı veya kredi kartı sistemi kuran ve bu sisteme göre kart çıkarma veya üye işyeri anlaşması yapma yetkisi veren kuruluşlardır” (BKKKK, 2006).

Kartı çıkaran kuruluş: Kredi kartı sisteminden gelir sağlamak amacıyla kurulmuş bir kredi kartı şirketi ya da bankadır (Çeker, 1997). Bu kuruluşlar, kartlı sistem kuruluşları ile yaptıkları lisans sözleşmelerine dayanarak banka ve kredi kartları çıkarmakta ve bu kartları yine kart hamilleriyle yaptıkları sözleşmeye istinaden onların kullanımına sunmaktadır (Şen, 2010).

Üye işyeri: “Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ile yaptığı sözleşme çerçevesinde kart hamiline mal ve hizmet satmayı veya nakit temin etmeyi kabul eden gerçek veya tüzel kişidir” (BKKKK, 2006). Mal ve hizmet teminine yönelik olarak her türlü mağaza ve işyeri içeren “üye işyerleri” de yukarıda sözü edilen anlaşmaya sisteme dahil olmaktadır (Şen, 2010).

Üye işyeri anlaşması yapan kuruluş: “Banka kartı veya kredi kartı kabulünü sağlamak amacıyla işyerleriyle anlaşma yapan bankalar ya da kuruluşlarıdır” (BK-KKK, 2006).

Kart hamili: “Banka kartı veya kredi kartı hizmetlerinden yararlanan gerçek veya tüzel kişidir” (BKKKK, 2006).

Tablo 1. Kredi Kartı Sistemindeki Tarafların Fayda-Maliyet Analizi (Akers & vd., 2005; Güngör ve Yıldırım, 2011)

Katılımcı	İşlev	Fayda	Maliyet
Kart Sahibi	<ul style="list-style-type: none"> Mal ve hizmet alımı Taksit ve kredi imkanı Nakit çekim 	<ul style="list-style-type: none"> Alışverişte kullanılacak hediye puan nakit imkânından faydalanma Nakit taşımadan alışveriş yapabilmek Kredi imkanı Nakit akımlarını ödemeleriyle uyumlu hale getirebilme 	<ul style="list-style-type: none"> Krediye yönetime zorluğu Nakit çekimi ve borcun tam ödenmemesi durumunda katılan faiz oranları ve kart kullanımına ilişkin ücretler Taksitlendirme durumunda muhtemel vade farkı
Üye İşyeri	<ul style="list-style-type: none"> Taksit imkanı sunma Mal ve hizmet satımı 	<ul style="list-style-type: none"> Ödeme garantisini elde etme Daha fazla müşteriye hitap etme Kredi riski taşımadan taksit ve kredi tale eden müşterilere ulaşabilme 	<ul style="list-style-type: none"> Özel kredilendirme imkânından vazgeçilmesi (müşteri devamlılığı, pazarlama bilgisi ve faiz geliri açısından) İşlem basına takas komisyonu ücreti ödeme Birden fazla bankanın POS makinesini kullanma
Kart Çıkaran Kuruluş	<ul style="list-style-type: none"> Alacakları finanse etme Kartları dağıtma Kart sahiplerinden ödemeleri toplama İşlemlere yetki verme Kart sahiplerine kredi açma 	<ul style="list-style-type: none"> Üye işyerlerinden alınan değişim ücretinden pay alır Faiz oranı farklarından faydalanma Kart müşterilerine diğer hizmetlerini pazarlayabilme Kart sahiplerinden ücret alma 	<ul style="list-style-type: none"> Dolandırıcılık ve kredi riski İşlem maliyetleri (POS, ATM, 24 saat müşteri hizmeti vb.)
Üye İşyeri Anlaşması Yapan Kuruluş	<ul style="list-style-type: none"> Üye işyerine ödeme, teyit ve faturalama bilgilerini aktarma İşyerine ödeme yapma 	<ul style="list-style-type: none"> Üye işyerlerinden alınan takas komisyonundan pay alma 	<ul style="list-style-type: none"> Dolandırıcılık riski İşlem maliyeti
Kartlı Sistem Kuruluşu	<ul style="list-style-type: none"> Takas komisyonu yapısını belirleme Markayı pazarlama Sisteme katılım kuralları, standartları ve protokollerini belirleme 	<ul style="list-style-type: none"> Değerleme ve işlem ücreti alma 	<ul style="list-style-type: none"> Sistemi sürdürmek için katılan işlem maliyetleri Pazarlama maliyetleri Dolandırıcılık riskini önlemeye yönelik programların maliyetleri

Sistemin işleyişinde; iş yerinden bir ürün satın alan kart hamili ödeme yapmak amacıyla kartını ibraz eder, malı satan işletme (üye iş yeri) de kartı alarak öncelikle kartın bazı geçerlilik koşullarını taşıyıp taşımadığını araştırır (imza ve kimlik kontrolü, kartta tahrifat bulunup bulunmadığı gibi) satıcı, araştırmalar sonucunda kartı ibraz eden müşterinin gerçek kart hamili olduğunu saptadıktan sonra aşama zaman içinde büyük değişim gösterir (Şen, 2010).

İlk dönemde; satıcı, belirtilen tutardaki harcamayı kredi kartına çıkaran kurumunda kabul ettiği teyit ettirmek zorundadır. Bunun içinde, kartı çıkaran kuruluşun aranması ve yeterli karşılık (provizyon) bulunup bulunmadığının anlaşılması gerekmektedir. Bu belirlemeden sonra satıcı, kredi kartını müşterinin imzalamak ile yükümlü olduğu harcama belgesi ile birlikte imprinter (Takan, 2002; Şen, 2010)adı verilen aidatın içini yerleştirmesi gerekir. Elde edilen imprinter çıktısı ile kartın ibraz edildiği ve harcamanın yapıldığı belgelenmektedir.

Günümüzde teknolojinin gelişmesi sonucunda POS (satış noktası terminali) cihazları kullanılmakta olup, kredi kartı artık imprinter'dan değil POS cihazından geçirilmektedir. Bu neden ile imprinter kullanılan durumlarda olduğu gibi satıcının tutarları el ile satış belgesine yazmasına veya karşı çıkaran kuruluşu telefon ile arayarak provizyon alınmasına gerek kalmamıştır. Bu işlem POS aracılığıyla otomatik gerçekleştirilmekte ve harcama belgesi gerekli otorizasyon online alınarak POS cihazı aracılığıyla düzenlenmektedir.

Bu aşamadan sonra üye işyeri, POS aracılığıyla düzenlediği harcama belgesini imzalaması için müşteriye vermektedir (Şen, 2010).

6. BANKALARARASI KART MERKEZİ

Bankalararası Kart Merkezi (BKM) “kartlı ödeme sistemi içerisinde ortak sorunlara çözüm bulmak, Türkiye'deki bankaların kredi kartlarının kural ve standartlarını geliştirmek amacıyla 1990 yılında banka ve kredi kartı kullanımındaki artışa paralel olarak Kartlı Ödeme Sistemlerinde yer alan 13 kamu ve özel Türk bankasının ortaklığı ile bu konudaki ihtiyaçları karşılayabilmek amacıyla Bankalararası Kart Merkezi kurulmuştur”.

BKM'nin esas sözleşmesinde geçen amaç ve kapsamlar;

- Ödeme hizmetlerinin bütün ekonomik birimleri kapsayacak şekilde, kesintisiz, etkin, güvenli ve verimli bir şekilde sağlanmasını garanti altına alacak sistem, platform ve altyapılar oluşturmak, bunları işletmek ve geliştirmek,

- Ödeme yöntemleri konusunda küresel bir referans noktası olabilecek rekabetçi bir ekosistem yaratılmasına katkı sağlamak ve iyileştirme alanlarını belirlemek için gerekli analiz çalışmalarını tüm paydaşların katılımıyla yapmak,
- Yenilikçi yöntemler başta olmak üzere finansal kapsayıcılığın artırılmasına yönelik her türlü çalışmaya katkı sağlamak, elektronik veya kartlı ödeme yöntemlerinin erişilebilirliğini ve kullanılabilirliğini artıracak çalışmalar yürütmek,
- Elektronik ödemelerin kesintisiz bir şekilde sürdürülmesini sağlayacak önlemlere ilişkin olarak paydaşları yönlendirmek,
- Nakit kullanımının azaltılması hedefi ile uyumlu olarak yenilikçi, güvenli ve etkin ödeme hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına ilişkin araştırma, geliştirme, uygulama çalışmaları yürütmek, ihtiyaç duyulan standartların oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapmak,
- Finans sektörü, reel sektör ve kamu kuruluşlarının sundukları hizmetler esnasında yararlanabilecekleri sistem, platform ve altyapılar oluşturularak bunların etkin ve verimli bir şekilde işletilmesini sağlamak (BKM, 2020).

Ayrıca bu kurum yetkilendirme, hesaplama, takas ve yurtiçi kuralları geliştirme gibi fonksiyonlarında yerine getirilmesinde rol oynamaktadır (TCMB, 2018). BKM bankalara bilgi sağlamanın yanı sıra “kredi kartı pazarının gelişmesi ile ilgili olarak Türkiye genelinde uzun dönem planlamalara veri sağlamak üzere, üye bankalardan alınan ciro ve kullanım bilgilerini konsolide ederek üye bankalara sunmaktadır.” Böylece Türkiye deki bankalar, kartlı ödeme sisteminin getirdiği gelişmeleri takip ederek plan yapma olanağı bulmaktadır (Özmen, 2002).

BKM'nin en önemli faaliyetleri ise, kredi kartı ve banka kartı sektöründe bulunan bankalar arasında uygulanacak prosedürleri geliştirmek, standardizasyonu sağlamaya yönelik çalışmalar yaparak kararlar almak, Türkiye genelinde uygulamalar ile yurtiçi kuralları oluşturmak, kart hamillerinin yaptıkları alışverişlerden kaynaklanan borç ve alacaklarının bankalar arasındaki takasını yurtiçi takas ve hesaplama aracılığı ile gerçekleştirmek, yurtdışı kuruluş ve komisyonlarla ilişkiler kurmak ve gerektiğinde üyelerini bu kuruluşlarda temsil etmek, halen her banka tarafından devam ettirilen işlemleri daha güvenli, süratli ve daha az maliyetli hale getirmek, bu yönde çalışmalar yaparak hizmetler geliştirmek şeklinde sıralanabilmektedir.²

² <https://bkm.com.tr/bkm-hakkinda/bkmyi-taniyin/tarihce/> (son erişim tarihi: 30.06.2022)

Tablo 2. BKM Ortakları (BKM, 2020)

	Pay Sahipleri	Sermaye ve İştiraki	Pay ve Oy Adedi	Pay Oranı
1	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş.	90.543.079,00	905.430.790	51,01 %
2	Akbank T.A.Ş.	8.681.170,41	86.811.704	4,89 %
3	QNB Finansbank A.Ş.	8.027.485,33	80.274.854	4,52 %
4	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	16.477.138,56	164.771.386	9,28 %
5	T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	15.636.267,71	156.362.677	8,81 %
6	T. Garanti Bankası A.Ş.	8.827.241,91	88.272.419	4,98 %
7	Türkiye İş Bankası A.Ş.	8.681.170,41	86.811.704	4,98 %
8	T. Vakıflar Bankası T.A.O.	8.430.932,92	84.309.329	4,75 %
9	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	8.681.170,41	86.811.704	4,89 %
10	ING Bank A.Ş.	1.901.838,01	19.018.380	1,07 %
11	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	1.605.495,33	16.054.953	0,91 %
	Toplam	177.492.990,00	1.774.929.900	100,00 %

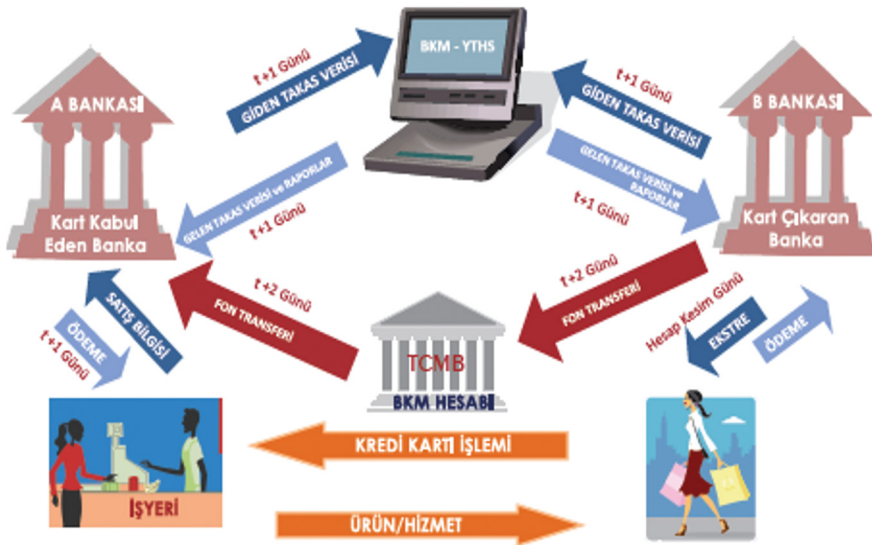
Bankalararası Kart Merkezi A.Ş'nin sermayesi 177.492.990 TL'dir ve bu sermaye, her biri 0,10TL (On kuruş) kıymetinde ve tamamı nama yazılı 1.774.929.900 adet paya bölünmüştür (Bknz. Tablo 2). Sermayeyi temsil eden payların tamamı nama yazılıdır (BKM, 2020).

Tablo 3. Banka Statüsünde BKM Üyeleri

1	Akbank T.A.Ş.	16	QNB Finansbank A.Ş.
2	Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	17	Şekerbank T.A.Ş.
3	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	18	Garanti Bankası A.Ş.
4	Alternatifbank A.Ş.	19	Vakıflar Bankası T.A.O.
5	Anadolubank A.Ş.	20	T.C. Ziraat Bankası A.Ş.
6	Burgan Bank A.Ş.	21	Turkish Bank A.Ş.
7	Citibank A.Ş.	22	Turkland Bank A.Ş.
8	Denizbank A.Ş.	23	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.
9	Fibabanka A.Ş.	24	Türkiye Emlak Katılım Bankası A.Ş.
10	Golden Global Yatırım Bankası A.Ş.	25	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.
11	HSBC Bank A.Ş.	26	Türkiye Halk Bankası A.Ş.
12	ICBC Turkey Bank A.Ş.	27	Türkiye İş Bankası A.Ş.
13	ING Bank A.Ş.	28	Vakıf Katılım Bankası A.Ş.
14	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	29	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.
15	Odea Bank A.Ş.	30	Ziraat Katılım Bankası A.Ş.

BKM, hissedar olmaksızın ilgili pazarda faaliyet gösteren diğer bankalar ile birlikte ödeme ve elektronik para kuruluşlarını da üye olarak kabul etmektedir (RKK, 2019).

2022 yılı Haziran ayı itibarıyla, 11 ortaklı BKM'den 30 banka, üye olarak hizmet almaktadır. BKM'ye banka statüsünde üyelik için Türkiye'de bankacılık ile ilgili yürürlükteki kanun ve diğer mevzuata tabi olan ve kendi isimleri altında kart ihraç eden veya ihraç etmeyi planlayan veya üye iş yeri anlaşması yapan/yapmayı planlayan ve yetkili merciden gerekli izinleri almış banka olmaları gerekmektedir. Ayrıca BKM'nin European Card Payment Association'ın (ECPA), **European ATM Security Team (EAST)**, EMVCo, PCI Güvenlik Standartları Konseyine üyelikleri mevcuttur (BKM, 2019).

Şekil 4. BKM İşleyişi Süreci (TCMB, 2014)

BKM'nin kart işlemlerine ilişkin denetimi BDDK tarafından gerçekleştirilmekte, gerek görülmesi durumunda bu yetki TCMB ile birlikte kullanılabilir (TCMB, 2014).

7. TÜRKİYE' DE KREDİ KARTLARI İLE İLGİLİ SAYISAL VERİLER

Günümüzde BKM üyesi olan 30 banka tarafından yaygın bir şekilde müşterilere kredi kartı hizmetleri sunulmaktadır ve kredi kartları kullanımı giderek artma eğilimindedir. 2021 yılı kredi kartı kullanım oranı bir önceki yıla göre %10,6 artarak 83.791 milyon âdete yükselmiştir. Kredi kartı kullanımındaki artışa paralel olarak ATM ve POS sayılarında da artış söz konusu olmuştur (Tablo 4).

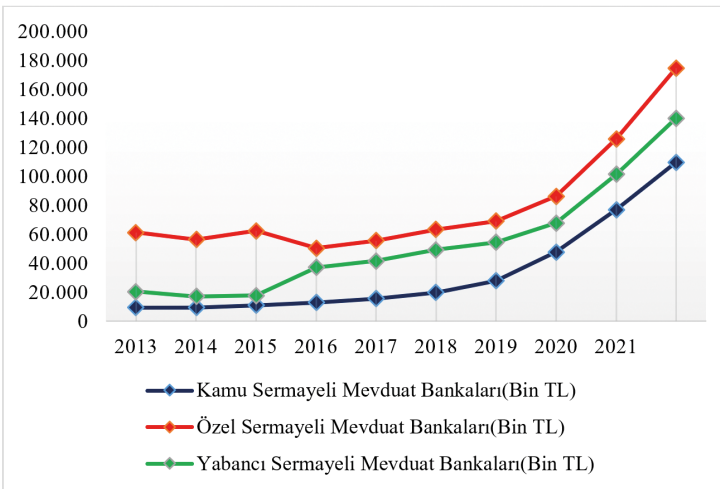
Tablo 4. 2013-2022 yılları arası Kredi Kartı, Banka Kartı, ATM ve POS Sayıları

Yıllar	Kredi Kartı	POS Sayısı	ATM Sayısı
2013	56.835.221	2.293.695	42.011
2014	57.005.902	2.191.382	45.576
2015	58.215.318	2.158.328	48.277
2016	58.795.476	1.746.220	48.421
2017	62.453.610	1.656.999	49.847
2018	66.304.603	1.586.747	51.941
2019	69.825.826	1.599.481	53.024
2020	75.697.214	1.686.009	52.798
2021	83.791.396	1.754.697	52.237

Kaynak: BKM

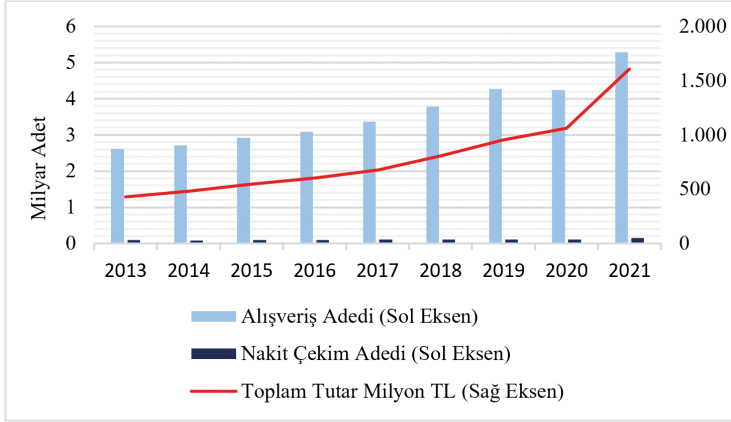
Türkiye’de 1968 yılında başlayan kredi kartı kullanımı Dünyadaki trendlere paralel olarak geçen zaman içerisinde yaygınlaşarak geniş bir tüketici kitlesi tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle 1990 yılında BKM’nin kurulmasından itibaren kredi kullanımında ciddi bir artış gözlenmiştir (Elgin &vd.. 2013). Türkiye’de kredi kartı sayısı 2013-2021 yılları arasından %47,4 oranında artmıştır.

Kullanılan kredi kartlarının banka gruplarına göre dağılımında ise kamu, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankaları arasından en fazla özel sermayeli mevduat bankalarının kredi kartlarının kullanıldığı ve bu üstünlüğün yıllar itibarı ile devam ettiği görülmektedir (Bknz. Grafik 1). Bu bankalar diğer bankalara nazaran kredi kullandırma, taksit öteleme, taksit sayısı fazlalıkları, puan birikimi ve indirimler gibi çeşitli promosyon rekabetinin getirdiği avantajlardan dolayı tercih edilmektedir.

Grafik 1. Banka Gruplarına Göre Kredi Kartlarının Dağılımı (EVDS)

Kredi kartı piyasasında yer alan bu bankaların sunduğu yerli ve yabancı kredi kartlarının yurt içi kullanımının 2021 yılına yansımaları (Alışveriş + Nakit Tutar) 5.428.272.299 adet olmuştur ve bu kullanım bir önceki yıla göre %24,8 oranında daha fazladır. Bu işlem harcının karşılığı 1.608.995 milyon TL olmuştur (Bkz. Grafik 2).

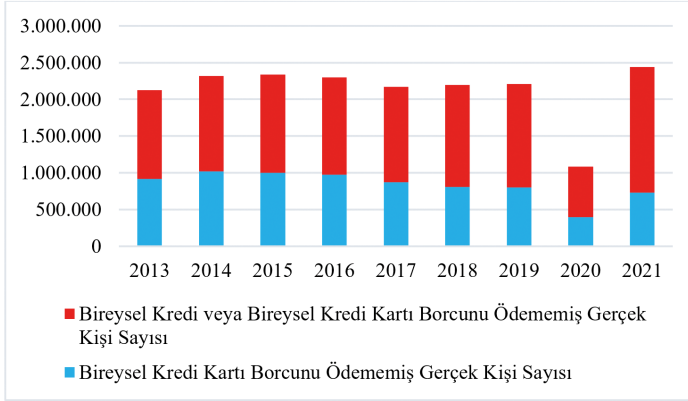

Grafik 2. Yerli ve Yabancı Kredi Kartlarının Yurt İçi Kullanımı (BKM, 2022)

Türkiye'deki kredi kartı kullanımı ile kredi kartı harcamaları arasındaki ilişkiyi belirgin bir biçimde ortaya koymaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde hem kredi kartı işlem sayısını hem de kredi kartı harcamalarındaki artışını etkileyen birçok etken olabileceği düşünülmektedir. Bunlar kredi kartının ödeme esnekliği sağlaması, tüketimi teşvik etmesi, gündelik hayatta tamamlayıcı bir araç olması gibi faktörler olarak sayılabilmektedir. Böylece kredi kartları tüketicilerin likidite kısıtlarını esnetmek suretiyle, üretim için gerekli talebin sürekliliğin sağlanması konusunda önemli bir işlev üstlenmektedir (Elçin & vd.,2013).

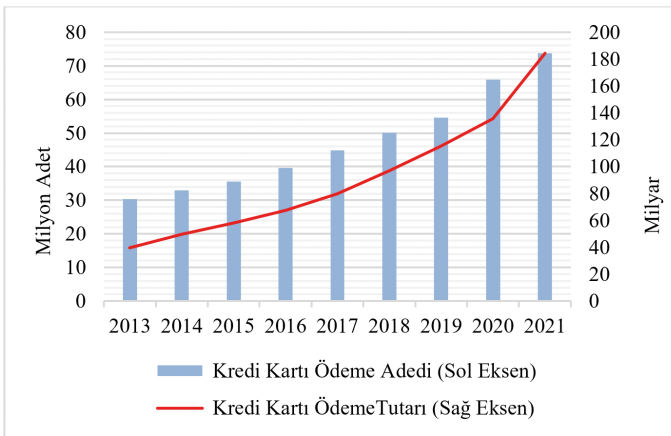
Ancak, tüketici açısından kredi kartı harcamalarını tetikleyen bir başka neden ise gelir ve harcama arasındaki açığı dengelemek amacıyla kredi kartı kullanımınıdır. Bilhassa enflasyonist dönemlerde kişiler satın alma gücünün düşmesi ile aynı miktardaki mala daha fazla harcama yaparlar ya da ileride fiyatlar genel düzeyinde daha yüksek bir artış olacağı beklentisi ile mal/hizmet alımlarını ertelememe eğilime girebilirler (Chicago Fed Letter, 2009; Sönmezler. & vd.,2019).

Türkiye'de de tüketicinin en önemli belirleyicileri gelir ve enflasyondur. Bu sebeple enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde ekonomideki dengenin bozulmasına bağlı olarak ortaya çıkan gelişmeler, ekonominin yavaşlamasına yani talebin azalmasına neden olmaktadır. Sonuç olarak da bu gibi dönemlerde kredi kartı ile alışveriş eğilimlerinde azalmalar olduğu görülebilmektedir (Özkul ve Tapşın, 2010; Ayla, & vd., 2020).

Grafik 3. Bireysel Kredi veya Bireysel Kredi Kartı Borcunu Ödememiş Gerçek Kişi Sayıları (TBB)

Bireysel kredi kartı borcunu ödemeyerek yasal takibe düşmüş kişi sayısına gelindiğinde ise 2021 yılı itibari ile 732.346 kişi olarak bir önceki yıla oranla % 84, 4 artış görülmüştür (Bknz. Grafik 3). Ayrıca Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre 2021 yılında kredi veya kredi kartı borcunu ödeyememiş gerçek kişi sayısı son 12 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2020'de salgınla mücadele kapsamında alınan yasal ertelemeler ve esneklikler nedeniyle gerileyen rakamlar, BDDK'nın esnekliği sona erdirmesiyle yeniden artışa geçmiştir. Bu veriler ışığında 2022 yılının sonuna kadar takibe düşen kişi sayısının daha da artacağı tahmin edilmektedir.

Grafik 4. Yıllık Kredi Kartı Ödeme Adedi ve Tutarı (EVDS)

SONUÇ

Günümüzde kullanımı hızla artan kredi kartları, Türkiye’de ilk olarak 1968 yılında Diners kartla az sayıda bir kitleye hitap ederek başlamıştır. 1975 yılında Mastercard, Eurocard ve Access kartları piyasaya sürülmesiyle birlikte kredi kartı piyasasına olan ilgi artmıştır. Mastercard, Eurocard, Access ve Visa kredi kartlarının çok şubeli bankalar tarafından çıkarılması ve birçok işyerinde bu kartların kabul edilmesi sonucunda kredi kartı sayısı her geçen gün artmıştır.

Türkiye’de özellikle 1990’lı yıllarda BKM’nin kurulması ile kart faaliyetleri artmış, taksitlendirme ve puan gibi promosyonların da etkisiyle kredi kartı kullanımı giderek yaygınlaşmıştır. Bankalararası Kart Merkezi (BKM), kartlı ödeme sistemi içinde ortak sorunlara çözüm bulmak, ülkemizdeki banka ve kredi kartları kural ve standartlarını geliştirmek amacıyla kurulduğu için kredi kartı piyasasının daha sistemli ilerlemesine olanak tanımıştır.

Ardından hızla gelişen kartlı ödemeler sisteminin ihtiyaç duyduğu ilk kapsamlı yasal düzenleme olarak 2006’da yürürlüğe giren “Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu”, eklenen dolaylı hükümler, yönetmelikler, tebliğler ve diğer düzenlemelerle birlikte bugün kredi kartı düzenlemelerindeki hükümlerin tamamını içerir hale gelmiştir.

Kredi ödeme sistemleri içerisinde en çok tercih edilenler arasında yer alan kredi kartları, kart sahibine nakit para vermeden mal ve hizmet alımlarında kullanım kolaylığı sağlayan ödeme aracıdır. Kredi kartı kullanıcılarına nakit çekme, yapılan alışveriş tutarlarını erteleme ya da taksitlendirme, gelecekte sağlayacağı gelirini şimdiden kullanma, internet ve telefonun yanı sıra elektronik ortamda işlem yapabilme olanakları sunduğu için çok fazla tercih edilmektedir.

Kredi kartları kullanıcılarına birçok avantaj sunmasına rağmen bilinçli kullanılmadığında; kredi kartı dolandırıcılığı, düzenli geri ödeme yapılmaması durumunda kredi notunu düşürme ve faiz yükü ile borçları arttırma, alışverişini teşvik etme, kart aidatları gibi pek çok dezavantajı da beraberinde getirmektedir. Fakat ülkemizde kredi kartı kullanımı arttıkça kredi kartı kullanım bilinci de buna paralel artış göstermektedir.

2021 yılı itibariyle Türkiye’de kredi kartı sayısı 83.791.396 milyon âdete ulaşmıştır. 2013-2021 BKM verilerine göre % 47.4 oranında artmıştır. Kredi kartı kullanımındaki artışa paralel olarak ATM ve POS sayılarında da artış söz konusu olmuştur.

Bankalar arasında en fazla kredi kartı tercih edilen bankalar ise Akbank, AnadoluBank, Fibabanka, Şekerbank, Turkish Bank, Türk Ekonomi Bankası, Türkiye İş Bankası ve Yapı ve Kredi Bankası gibi özel sermayeli mevduat bankalarının sunduğu kredi kartları olmuştur. Kredi kartı piyasasında yer alan bu bankaların sunduğu yerli ve yabancı kredi kartlarının yurt içi kullanımının 2021 yılına yansımaları (Alışveriş + Nakit Tutar) 5.428.272.299 adet olmuştur ve bu kullanım bir önceki yıla göre %24,8 oranında daha fazladır. Artan harcama tutarlarına ve işlem hacmi beraberinde kredi kartı borcunu ödemeyerek yasal takibe düşmüş kişi sayısında da artışa neden olmuştur. 2021 yılı itibari ile 732.346 kişi olarak bir önceki yıla oranla % 84, 4 artış görülmüştür. Ayrıca Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre 2021 yılında kredi veya kredi kartı borcunu ödeyememiş gerçek kişi sayısı son 12 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

KAYNAKLAR

- Akers, D., Golter, J., Lamm, B., & Solt, M. (2005). *Overview of Recent Developments in The Credit Card Industry*. FDIC Banking Rev., 17, 23.
- Aycı, E., Biçkin, İ., & Artuç, M. (2006). *Bütün Yönleriyle Açıklamalı, İçtihatlı, Gerekçeli Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu: Getirilen Yenilikler*. Kartal Yayinevi Bankacılar Dergisi, Sayı 49, 2004.
- Beşer, A. (1993). *Türkiye'de Kredi Kartı Sistemi ve Ekonomik Etkileri*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Para Banka Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- BKMK (2006) <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5464.pdf> 06.07.2022
- BKM (2019). <https://bkm.com.tr/bkm-hakkinda/uyelikler/> Erişim Tarihi 30.06.2022
- BKM (2020). https://bkm.com.tr/wp-content/uploads/2020/03/YKK_042020_20032020_GK-%C3%A7agri.pdf Erişim Tarihi 30.06.2022
- Buhur, O. (2004). *Tüketici Kredisi Açısından Kredi Kartı Uygulaması*. Şeçkin Yayınları.
- Çavuş, M. F. (2006). *Bireysel Finansmanın Temininde Kredi Kartları: Türkiye'de Kredi Kartı Kullanımı Üzerine Bir Araştırma*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (15), 173-187.
- Çeker, M. (1997). *Kredi Kartı Uygulaması ve Özel Hukuk Açısından Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı*. Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları – Ankara.
- Chicago Fed Letter (2009). *Trends in Consumer Sentiment and Spending*, May 2009/262, 1-4.
- Cibili, A. (2003). *Türkiye'de Kredi Kart İşlemlerinde Bankalararası Takas ve Hesaplaşma Sistemi*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Dagdemir, C. ve Sauer, J., (2015). *The Use of Card Payment Instruments - A Panel Data Approach*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Jönköping International Business School, Jönköping.
- Dilara, A. Y. L. A., Dilek, Ö., Pilatin, A., & Bayrak, A. Z. (2018). Kredi Kartı Kullanımını Etkileyen Faktörlerin Analizi: Doğu Karadeniz Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 245-265.
- Durukan, T., Elibol, H., & Özhavzalı, M. (2005). Kredi Kartlarındaki Taksit Uygulamasının Tüketicinin Harcama Alışkanlıkları Üzerindeki Etkisini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma Kırıkkale İli Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (13), 143-153.

Güncel İşletme Yönetimi Çalışmaları III

- Elgin, C., Erzan, R., & Kuzubaş, U. (2013). *Türkiye'de Nakit ve Kart Ödemelerinin Karşılaştırmalı Maliyeti*. Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi ve Ekonometri Merkezi.
- FDIC (2007). https://www.fdic.gov/regulations/examinations/credit_card/pdf_version/ch2.pdf
- Fitch Ratings (2002). *Dealing The Cards: an Overview of European Credit Card ABS*. Consumer ABS (Asset-backed Securitized) / Europa Criteria Report, New York.
- Güney, A. (2007). *Banka İşlemleri*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2007.
- Kaya, F. (2009). *Türkiye'de Kredi Kartı Uygulaması* (No. 263). İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği.
- Lindsey, I. (1994). *Credit Cards: The Authoritative Guide to Credit and Payment Cards*. Rushmere Wynne.
- Metin, H. C. (2019). *Türkiye'de Kredi Kartı Kullanımının Yaygınlaşmasının Para Politikası Üzerine Etkisi* (Master's thesis, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Özmen, H. U. (2002). *The Threat of Retailers Over the Banks on the Consumer Financing Market* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey))
- PAYTR (2020). <https://www.paytr.com/blog/kredi-kartlarinin-tarihcesi-286>
- Pilatin, A. (2021). Tüketicilerin Kredi Kartı Kullanımını Etkileyen Faktörler: Ordu İli Örneği, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 1400-1426. DOI: 10.33437/ksusbd.739952
- Rochet, J. C. ve J. Tirole (2003). *An Economic Analysis of The Determination of Interchange Fees in Payment Card Systems*. Review of Network Economics, 2(2).
- Sayın, S. (2005). *Türk Hukukunda Kredi Kartı ve Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Hukuki Sorumluluk* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Şen, B. B. (2010). *Kredi Kartından Doğan Hukuki İlişkilerin Sona Ermesi ve Sonuçları*. Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Sönmezler, G., Gündüz, İ. O., & Torun, M. (2019). *Türkiye'de Kredi Kartı Harcamaları ile Tüketici Güven Endeksi ve Enflasyon Arasındaki İlişki Üzerine Ampirik Bir Çalışma*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 28(1), 17-29.
- Takan, M. (2002). *Bankacılık Teori, Uygulama ve Yöntemi*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- TCMB (2014). *Türkiye'de ödeme sistemleri*. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İdare Merkezi, Ulus, Ankara, Türkiye.
- TCMB, 2018
- <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/73289f67-d210-4f49-8902-6e14eca-e055d/OdemeSistemleri.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-CE-73289f67-d210-4f49-8902-6e14ecae055d-m5lk6L> Erişim Tarihi 29.06.2022
- Teoman, Ö. (1996). *Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması*, Beta Yayınları
- Toprak, M. (1990). Türkiye'de Kredi Kartı Uygulaması 1968 Yılında Diners Kart ile Başlamıştır, *Para ve Sermaye Piyasası Dergisi*.
- Yalçinkaya, İ.,(1990). Kredili Kredi Kartı. *Para ve Sermaye Piyasası Dergisi*.
- Yıldırım Güngör, G., & Yıldırım, A. (2011). Kredi Kartı Faiz Oranlarını Belirleyen Faktörlerin Tespiti. *Türkiye'de Kredi Kartı Piyasası*, 61-98.
- Yılmaz, E. (2000). *Türkiye'de Kredi Kartı Uygulaması ve Ekonomik Etkileri*, Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- Zarakolu, H. A. (1993). *Bankacılar İçin Para ve Kredi Bilgisi. Banka ve Ticaret Hukuku Araştırması*, Ankara.

